

Lausunto

25.03.2021

Asia: VN/727/2021

## **Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi**

### Lausunnonantajan lausunto

#### **Yleiset huomiot esitysluonnoksesta**

Suomen Kasvupalveluiden Tuottajat (Kaspa) ry edustaa yksityisiä työllisyydenhoidon koulutusyhtiöitä. Kiitämme mahdollisuudesta antaa lausunto meille tärkeässä asiassa. Toimijamme ovat suoraan työllisyyden ja työelämän osaamisen rajapinnasta, joten tämä koskettaa toimialaamme hyvin vahvasti ja on toimintamme ydintä.

Ilmiöpohjainen ja hallinnon eri alat yhdistävä elinikäisen oppimisen teema on erittäin tärkeä, ja on hyvä, että asiaan on tartuttu. Yleensäkin yhteistyön lisääminen eri ministeriöiden välillä ansaitsee kiitosta. Nyt annettu esitys herättää kuitenkin monenlaista huolta ja kysymyksiä.

Ihan ensimmäisenä yleisenä huomiona nousee esityksen lähtökohdat. Elinikäinen oppiminen on ennenkaikkea työ- ja elinkeinoelämän kautta nouseva tarve. Tätä todistaa alati eteenpäin kulkeva työn muutos ja murros, sekä sitä kautta jo syntyneet valitettavat rakenteellisen työttömyyden ongelmat ja maamme kapea toimialarakenne, joka ruokkii edellistä. Nämä ovat johtaneet kehään, joka osaamistarpeiden lisääntyessä ja kv-kilpailussa ei pitkällä aikavälillä enää kannata elinvoimaa ja olemme ajautuneet vakaviin työvoiman kohtaanto-ongelmiin ja rakenteelliseen työttömyyteen.

Nyt käsillä oleva esitys lähtee purkamaan kehää oppimisen kautta. Esityksessä jää työelämän tarpeet huolestuttavan sivuun. Lähtökohtana olisi toiminutkin ennemmin työllisyyden palvelukeskus ja vastuuministeriö enemmän TEMin puolella. Nyt myös esityksen punainen lanka kulkee korostetusti koulutuksessa ja osaamisessa, eikä työelämässä ja työllisyydessä. Olisi hyvä, jos työelämälähtöisyys nousisi vielä enemmän esille. Osaamistarpeet kun lähtevät sieltä. Työelämä jää nyt hyvin kauas koko esityksessä, kun sen tulisi olla toimijana ja ihan keskiössä. Nyt nousee huoli, että tässä ei mennä työelämä edellä vaan osaaminen itsessään ja irrallaan,

Lakiluonnoksen ja hallituksen esityksen perusteluiden kautta saatava kuva suunnitteilla olevasta palvelukeskuksesta, sen tarkoituksesta, toiminnasta ja roolista on lisäksi aivan liian yleisluonteinen. Näin ollen esityksestä ei voi luoda riittävää kokonaiskuvaa ja esitys nostaa paljon kysymysmerkkejä.

Todetaan vielä, että esitys on sinänsä ajatukseltaan hyvä, mutta kyse on voisi olla mahdollisuudesta toimia isommin, koska selkeä tarve on olemassa. Tulee olla uusia toimia, joilla voidaan huomioida heikot perustaidot omaavat työkäiset ja tukea heidän ajantasaisen osaamisen ja koulutuksen osallistumista. Tällöin aikataulun tulisi kuitenkin olla kiireetön ja suunnitelmat tulisi olla tehty erittäin huolellisesti ja esitys konkreettisempi. Myös vaikuttavuuden varmistamiseksi tulisi palvelukeskuksen resurssit olla moninkertaiset tavoitetilan saavuttamiseksi. Tarvitsemme työelämälähtöistä elinikäistä oppimista ja keinoja laajentaa ja ulottaa osaamisen ylläpitäminen myös jo nyt työssäoleviin ja työmarkkinoiden ulkopuolella oleviin. Tämä on esityksessä erittäin kannatettavaa.

### **Huomiot palvelukeskukselle esitetyistä tehtävistä**

Esityksessä palvelukeskukselle on määritelty neljä isoa tehtävää 1) tieto, neuvonta- ja ohjauspalvelujen kehittäminen ja koordinointi, 2) osaamis- ja työvoimatarpeiden ennakointi, 3) koulutuksen ja muiden osaamispalveluiden valtionavustusten myöntäminen ja hankinta sekä 4) alueellisten ja muiden yhteistyöverkostojen tuki ja vaikuttavuuden edistäminen. On todettava, että meillä on jo nyt toimijoita, jotka tekevät näitä tehtäväkokonaisuuksia.

TNO-palveluita on jo saatavilla. Jää kysymykseksi, että miten( ja kuka toimijana) konkreettisesti nämä ulotetaan työelämään ja saataville myös työelämän ulkopuolella oleville. Esityksessä olisi ollut hyvä kuvata tämä palvelupolku, koska se on koko palvelukeskuksen keskeisin tehtävä tai lähtökohta koko toiminnalle. Konkretia jää auki, vaikka ajatus on palvelujen viemisestä sinne, missä niitä tarvitaan kannatettava.

Osaamistarpeiden ennakointia tekevät nyt jo monet toimijat. Näitä ovat niin yksityisiä kuin julkisia toimijoita kuten kauppakamarit, ennakointifoorumit, TY-neuvottelukunnat, ministeriöt, oppilaitokset, tutkimuslaitokset, Sitra ym. On vaikeaa perustella, että miksi tarvitsemme uuden toimijan. Tietoa on varmasti jo nyt paljon saatavilla. Yhteistyötä ja koordinointia varmasti voi lisätä.

Koulutuksen hankinnoissa meillä on jo OKM:n ja TEM:in omat väylät. Sikäli lisäarvoa tuo koulutuksen lisääminen työelämälähtöisesti ja ennakoivasti myös työkäisten saataville. Tältä osin kattava koulutustarjonta ja osaamisen ylläpitämisen mahdollisuuksien lisääminen on kannatettavaa. Tätä osin jo tehdään muunto- ja rekrykoulutusten kautta ja nämä ovatkin yksi vaikuttavimmista työllisyyspalveluista. Koulutuksen lisääminen työelämän tarpeisiin ja muutoksiin yhä enemmän, on erittäin kannatettavaa. Tarvitaan koulutuksen hybridimalli. Kaiken koulutuksen ei tarvitse olla tutkintolähtöistä vaan työelämälähtöistä.

Vaikuttavuuden edistäminen ja alueiden tuki näyttäytyy esityksessä hieman epäselvältä. Sitä tulisi avata konkreettisemmin. Eri alueiden tarpeet ovat huomattavan erilaiset, ja siksi on hyvä, että aluenäkökulma on mukana.

Palvelukeskuksen tehtäväkokonaisuuksia ajatellen toimijuus ja koordinoiva rooli jää tässä epäselväksi. Esityksestä tulee huoli, että tässä ryhdytään toteuttamaan päällekkäisiä tehtäviä. Suhde muihin toimijoihin jää epäselväksi. Onko tarkoitus kuitenkin korvata jo olemassa olevaa, koska kaksinkertaiset rakenteet tuntuvat raskaalta. Tehtävät jäävät myös kovin ylätasolle. Jää epäselväksi, että mikä on palvelukeskuksen alueellinen toimijuus. Ja edelleen toimijuus suhteessa muihin jo valmiina oleviin rakenteisiin. Palvelukeskuksen resurssointi tuntuu kovin ohuelta laajaan toimenkuvaan nähden.

Palvelukeskusta koskevan lakiehdotuksen yhteys muuhun lainsäädäntöön ja muiden organisaatioiden tehtäviin jää epäselväksi.

### **Huomiot palvelukeskukselle esitetystä hallintomallista**

Palvelukeskus toimisi Opetushallituksen erillisyyksikkönä. Elinikäisen oppimisen ilmiölähtöisyys jakaantuu TEM:n ja OKM:n hallinnonaloille. Näkisimme kuitenkin keskiössä työllisyyden ja työelämän, koska osaamistarpeet nousevat sieltä. Tällöin TEM voisi olla luontevampi toimija, koska kyse on ennenkaikkea työ- ja elinkeinoelämästä, sen osaamistarpeista, kohtaanto-ongelmista, rakenteellisesta työttömyydestä ja toimialarakenteiden kapeutuneisuudesta. Sikäli yhteistyö eri ministeriöiden välillä saa kannatusta.

### **Huomiot palvelukeskukselle esitetyistä koulutus- ja osaamispalveluiden rahoitusmuodoista**

Esityksessä on tuotu esille palvelukeskuksen resurssit, jotka herättävät huolta. Riittävätkö ne näin laajojen tehtäväkokonaisuuksien hallintaan? Palvelukeskuksen resurssit ja rahoitus ei saa olla pois jo nyt vakiintuneesta muusta toiminnasta.

Resursseista jää epäselväksi, miten 40 miljoonan euron budjetin kanssa toimitaan valtionavustuksiin ja palveluhankintojen kesken. Jää myös kysymysmerkiksi, että missä nämä hankinnat tehdään. 12 htv:n henkilöstö vaikuttaa tehtäväkentän laajuuden kannalta pieneltä mikäli se sisältää myös hankintatoimet. Alueellisessa asiantuntemuksessa työelämän suhteen ELY-keskukset hankinnat edustavat vakaata osaamista ja aluetuntemusta. Miksei myös työelämäntarpeisiin liittyvää koulutustarjontaa voisi viedä paikallistasolle esim osaksi ja lisäksi alueellisten ELY-keskusten hankintoja. Jos palvelukeskus jää kauaksi alueellisista toimijoista, on myös vaara, että pienet yksityiset palvelutarjoajat ja niiden alueellisen asiantuntemus menetetään. Sekä yksityiset, että julkiset palveluntuottajat muodostavat toimivan palveluvalikoiman. Alueellinen hankintaosaaminen

vastaa parhaiten alueen tarpeisiin. Se on kustannustehokasta ja parhaillaan alueen tarpeet huomioiden myös innovatiivista.

### **Muut huomiot esitysluonnoksesta**

Erikseen lainkohta oppilaaksi ottamisesta herättää hämmennystä. Valtionavusteinen ja hankintakoulutus edustavat nyt kuitenkin hyvin epätasa-arvoista mallia. Lain 12 §:ssä säädettäisiin, että muun kuin valtionavustuksilla järjestettävän koulutuksen osalta koulutuksen järjestäjä ei voi tehdä päätöstä oppilaaksi ottamisesta, vaan sen tekee palvelukeskus. Tämä asettaa yksityiset palveluntuottajat eri asemaan julkisten toimijoiden kanssa, koska oppilaaksiottamisen päätösvaltaa ei lain mukaan ole vaan sen tekee palvelukeskus. Tämä hämmentää, koska yksityisillä toimijoilla on hyvät valmiudet tehdä samalla tavoin oppilaaksiottamisen päätöksiä kuin valtioavusteisissa koulutuksissa. Järjestelmä on kankea ja byrokraattinen.

Paavola Kristiina  
Suomen Kasvupalveluiden tuottajat ry (KASPA) - Krista Paavola,  
toimitusjohtaja